

บทที่ 3 ปัญหาในการแปล

ดร. ลูซิล เดบลาซ (Dr. Lucile Desblache) กล่าวไว้ในเอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ "Specialised Translation" ณ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ว่า จุดมุ่งหมายของนักแปลในการแปลนั้นไม่ได้อยู่ที่ความเหมือนกันทุกประการ (sameness) ของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล ซึ่งเป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้แม้จะเป็นการแปลภาษาสองภาษาที่มีโครงสร้างใกล้เคียงกันมากก็ตาม ในการแปลนั้นมักจะมีการสูญเสียเกิดขึ้นในระดับหนึ่งเสมอ หน้าที่ของนักแปลคือ พยายามทำให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด หรือทำให้ภาษาต้นฉบับกับภาษาแปลนั้นมีความแตกต่างกันน้อยที่สุด มากกว่าที่จะมุ่งไปที่ความเหมือนกันทุกประการดังกล่าว เมื่อใดก็ตามที่นักแปลสามารถทำเช่นนี้ได้ การแปลนั้นก็จะมี ความหมายเทียบเคียงกันได้ (equivalence) แต่เมื่อใดก็ตามที่นักแปลไม่สามารถทำให้ ความหมายเทียบเคียงกันในการแปลระหว่างภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปล เมื่อนั้นก็ จะเกิดปัญหาในการแปลขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนักแปลระดับมืออาชีพหรือนักแปลสมัครเล่นก็ล้วน แต่เคยประสบปัญหาต่าง ๆ ในการแปลเพราะงานแปลเป็นทั้งงานวิชาการ งานศิลปะ และ งานเทคนิคอยู่ในตัวเอง ปัญหาที่สำคัญ ๆ ในการแปลที่จะกล่าวถึงในที่นี้ คือ

1. ปัญหาทางด้านภาษา ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญของนักแปล ถ้าผู้แปลไม่ เก่งภาษา งานแปลย่อมจะมีผิดพลาดและด้อยคุณภาพ ดังนั้น ผู้แปลจึงต้องฝึกฝนการใช้ ภาษาให้คล่องแคล่วอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการแปลถ่ายทอดจากภาษาใดมาเป็นภาษาใดก็ตาม ก็ต้องฝึกฝนความรู้ทั้งสองภาษานั้นอยู่เสมอ ๆ จนมีความชำนาญ สิ่งที่นักแปลมือใหม่มักจะ มองข้าม คือ ภาษาแม่ของตนเอง เช่น ถ้าต้องแปลจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยซึ่งเป็น ภาษาแม่ของผู้แปล ผู้แปลก็ต้องมีความรู้ภาษาไทยอย่างดีเยี่ยมจึงจะสามารถแปลออกมาได้ดี ส่วนมากผู้แปลเหล่านี้มักจะประมาทว่าเป็นภาษาของตนเองไม่น่าจะมีปัญหาจึงเกิดปัญหา ประเภทหน้าปากคอกขึ้น ปัญหาทางด้านภาษาที่ผู้แปลมักจะพบบ่อย ๆ ได้แก่

1.1 ปัญหาทางด้านไวยากรณ์และโครงสร้าง เช่น การแปลประโยคที่มีกริยาเป็นกรรมวาจก (*Passive voice*) การแปลกาล (*Tense*) การแปลคำเชื่อมโยง (*Connectives*) การแปลสรรพนามที่ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง (*Indefinite pronouns*) การแปลประธานที่ไร้ความหมาย (*Dummy subject*)

ตัวอย่าง

ประโยคที่มีกริยาเป็นกรรมวาจก

1. *He was invited to give a speech at the Opening ceremony.*

มีผู้แปลว่า: เขาถูกเชิญให้ไปพูดในพิธีเปิด

ข้อสังเกต: ในภาษาไทยเมื่อใช้คำว่า "ถูก" นำหน้ากริยา ความหมายจะสื่อไปในทางไม่ดี ผู้แปลควรระมัดระวัง

ควรแปลว่า: เขาได้รับเชิญให้ไปพูดในพิธีเปิด

2. *Many of Sidney Sheldon's works have been translated into many languages.*

มีผู้แปลว่า: ผลงานของ ซิดนีย์ เชลดอน หลายเล่มถูกแปลเป็นหลายภาษา

ข้อสังเกต: ความหมายของประโยคนี้เป็นกลาง ๆ ไม่ควรใช้คำว่า "ถูก" นำหน้ากริยา

ควรแปลว่า: มีการแปลงานของ ซิดนีย์ เชลดอน ออกมาหลายภาษา

การแปลกริยาที่อยู่ในกาลต่าง ๆ

1. *By the time her son returned home, she had already gone to bed.*

มีผู้แปลว่า: ในที่สุดลูกชายของเธอก็กลับบ้าน เธอก็พร้อมจะเข้านอน

ข้อสังเกต: คำกริยาในภาษาอังกฤษเปลี่ยนรูปไปตามกาล แต่ในภาษาไทยคำกริยาไม่เปลี่ยนรูปไปตามกาล ผู้แปลต้องหาคำมาประกอบคำกริยาในการแปลให้ได้ ความหมายตรงตามกาลในภาษาต้นฉบับ

ควรแปลว่า: กว่าลูกชายของเธอจะกลับถึงบ้าน เธอก็เข้านอนแล้ว

2. *She always has a headache when she reads for a long time.*

มีผู้แปลว่า: เธอปวดศีรษะขณะเมื่อเธอกำลังอ่านหนังสืออยู่เป็นเวลานาน

ข้อสังเกต: คำกริยาในประโยคนี้ใช้รูปปัจจุบัน เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์ในประโยคเกิดขึ้นเสมอ โดยมีกริยาวิเศษณ์ *always* เป็นตัวบอกความหมายให้ชัดเจนขึ้น

ควรแปลว่า: เธอมักจะปวดศีรษะเสมอเมื่อเธอรอ่านหนังสือเป็นเวลานาน ๆ

คำเชื่อมโยงความคิดระหว่างประโยค

1. *She saw an accident while she was crossing the street.*

มีผู้แปลว่า: เธอเห็นอุบัติเหตุเมื่อเธอกำลังข้ามถนน

ข้อสังเกต: *while* เป็นคำที่เชื่อมโยงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ โดยเหตุการณ์หนึ่งกำลังดำเนินอยู่ และมีอีกเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นขึ้นมา

ควรแปลว่า: เธอแลเห็นอุบัติเหตุในขณะที่เธอกำลังข้ามถนน

2. *They did not love each other, so they separated.*

มีผู้แปลว่า: เขาไม่รักกัน เขาจึงแยกกัน

ข้อสังเกต: *so* เป็นคำเชื่อมโยงเหตุและผล

ควรแปลว่า: เขาไม่รักกันแล้ว ดังนั้น เขาจึงแยกทางกัน

คำสรรพนามที่ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง

1. *You are the one I love.*

มีผู้แปลว่า: เธอเป็นคนหนึ่งที่ฉันรัก

ข้อสังเกต: *one* เป็นสรรพนามที่ไม่เจาะจง ผู้แปลต้องอาศัยบริบทจึงจะแปลได้ถูกต้อง

ควรแปลว่า: เธอคือคนที่ฉันรัก

2. *The Johnsons have two daughters, one a baby, the other a girl of twelve.*

มีผู้แปลว่า: ครอบครัวจอห์นสันมีลูกสาว 2 คน คนหนึ่งเป็นเด็กเล็ก ๆ คนอื่นเป็นเด็กผู้หญิงอายุสิบสอง

ข้อสังเกต: *the other* เป็นคำสรรพนามไม่เจาะจงจึงควรแปลคล้อยตามสรรพนามใน
บริบทนี้

ควรแปลว่า: ครอบครัวจอห์นสันมีลูกสาว 2 คน คนหนึ่งยังเล็กอยู่ อีกคนหนึ่งเป็นเด็ก
ผู้หญิงอายุ 12 ปี

ประธานที่ไร้ความหมาย

1. *It was cold this year.*

มีผู้แปลว่า: มันหนาวปีนี้

ข้อสังเกต: ประโยคภาษาอังกฤษจำเป็นต้องมีประธาน *it* ทำหน้าที่เป็นประธานแต่ไม่มี
ไม่มีความหมายเพราะไม่ได้แทนคำนามตัวใด

ควรแปลว่า: ปีนี้อากาศหนาว

2. *Oh! It's beautiful.*

มีผู้แปลว่า: โอ! มันช่างสวย

ข้อสังเกต: เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ 1 *it* ไม่มีความหมาย

ควรแปลว่า: แหม สวยจังเลย

1.2 ปัญหาทางด้านศัพท์และสำนวน ปัญหาทางด้านศัพท์และสำนวนเป็น
ปัญหาที่นักแปลมักจะพบอยู่เสมอ ส่วนผู้ที่เรียนแปลและแปลไม่ได้ก็มักจะคิดว่าการที่ตนเอง
แปลไม่ได้เพราะไม่รู้คำศัพท์ แต่ถึงจะรู้ความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรมก็อาจจะยัง
แปลผิดเพราะไม่รู้จักเลือกความหมายที่ถูกต้อง ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ คำศัพท์ที่มีความ
หมายหลายนัย คำศัพท์ที่รูปเขียนมักทำให้เข้าใจความหมายผิด คำกริยาคู่ (*Phrasal
verbs*) สุภาชิต คำพังเพย และสำนวนต่าง ๆ

ตัวอย่าง

คำศัพท์ที่มีความหมายหลายนัย

1. *I want to draw some money.*

2. *Nobody can draw conclusions.*

draw ในประโยคที่ 1 แปลว่า ดอนเงิน
และประโยคนี้ควรแปลว่า: ดันต้องการดอนเงิน

draw ในประโยคที่ 2 แปลว่า ลงความเห็น
และประโยคนี้ควรแปลว่า: ไม่มีใครลงความเห็น

คำศัพท์ที่รูปเขียนมักทำให้เข้าใจความหมายผิด

1. *Many guerrillas were killed in the fight.*

มีผู้แปลว่า: ผู้ลิ่งกอริลลาถูกฆ่าตาย

ข้อสังเกต: ผู้แปลสับสนในเรื่องตัวสะกดของคำสองคำนี้
คือ *guerrilla* (s) ซึ่งแปลว่า ผู้ก่อการร้าย
และ *gorilla* (s) ซึ่งแปลว่า ลิ่งกอริลลา

ควรแปลว่า: ผู้ก่อการร้ายจำนวนมากถูกฆ่าตายในการต่อสู้

2. *The traffic problem in Bangkok has been ignored until very lately.*

มีผู้แปลว่า: ปัญหาการจราจรในกรุงเทพฯ ถูกละเลยจนกระทั่งสายมาก

ข้อสังเกต: ผู้แปลเข้าใจว่า *lately* เป็นกริยาวิเศษณ์ของคูปศัพท์ *late* ซึ่งแปลว่า ช้า
สาย จึงแปลผิด

ควรแปลว่า: ปัญหาเรื่องการจราจรในกรุงเทพฯ ถูกละเลยมาตลอดจนกระทั่งเมื่อเร็ว ๆ
นี้

คำกริยาคู่

1. *The firemen successfully put out the fire.*

คำว่า "*put out*" เป็น *phrasal verb* ที่เกิดจากกริยา *put* + *out* เมื่อมาใช้
คู่กันจะเกิดความหมายใหม่ขึ้นมา แปลว่า ดับไฟ (*to extinguish*)

ประโยคนี้ควรแปลว่า: พนักงานดับเพลิงดับไฟสำเร็จ

2. *We can look up the meaning of words in the dictionary.*

คำว่า "look up" เป็น *phrasal verb* ที่มีความหมายว่า ค้นหา
ประโยคนี้ควรแปลว่า: เราค้นหาความหมายของคำได้จากพจนานุกรม

สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนต่าง ๆ

การแปลสำนวนเป็นเรื่องยาก ผู้แปลต้องตีความหมายของสำนวนนั้นให้ได้
แล้วจึงหาคำแปลที่มีความหมายเทียบเคียงกันมาแปล การแปลไปตามรูปคำผู้อ่านจะไม่
เข้าใจเพราะไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิตของเจ้าของภาษา จึง
ไม่ทราบภูมิหลังของสุภาษิตและคำพังเพยนั้น

1. *Carrying coals to Newcastle.*

ถ้าแปลคำพังเพยนี้ว่า *เอาถ่านหินไปนิวคาสเซิล* ผู้อ่านที่เป็นคนไทยจะไม่
เข้าใจความหมาย แต่ถ้าแปลเทียบเคียงกับคำพังเพยไทยที่ว่า *เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน*
ผู้อ่านที่เป็นคนไทยจะเข้าใจมากกว่า

2. *Yesterday he worked hard, so he slept like a log.*

ถ้าแปลประโยคนี้นี้ว่า *เมื่อวานนี้เขาทำงานหนัก เขาจึงนอนหลับเป็นตาย*
ผู้อ่านคนไทยจะเข้าใจและมองเห็นภาพกว่า เมื่อแปลว่า *เขาจึงนอนหลับเหมือนซุง*

2. ปัญหาที่เกิดจากการขาดความรู้รอบตัวและภูมิหลังในเรื่องที่จะแปล

บางครั้งนักแปลที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการใช้ภาษาแต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการ
แปล เนื่องมาจากการขาดความรู้รอบตัวและภูมิหลังในเรื่องที่จะแปล งานแปลในปัจจุบัน
เป็นงานแปลจากหลากหลายสาขา ผู้แปลจึงจำเป็นต้องรอบรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ หมั่น
แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อก้าวตามให้ทันโลกจึงจะเป็นนักแปลที่ดี

ตัวอย่างการแปลที่ต้องอาศัยความรู้รอบตัว

1. *The President went inside the Pentagon.*

Pentagon ตามปกติหมายถึง รูปห้าเหลี่ยม แต่ในประโยคนี้ผู้แปลที่มีความรู้รอบตัวจะแปลว่า ประธานาธิบดีเข้าไปในกองบัญชาการทหารสูงสุด (ซึ่งเป็นตึกห้าเหลี่ยมอยู่ในกรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา) ได้ทันที โดยไม่ต้องเสียเวลาไปค้นหาความหมาย

2. *The German Chancellor will come to Thailand.*

นักแปลที่มีความรู้รอบตัวจะทราบว่า คำว่า "chancellor" ในประโยคนี้หมายถึง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของเยอรมัน และประโยคนี้ควรแปลว่า นายกรัฐมนตรีประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันจะมาเมืองไทย

นอกจากนี้ความรู้รอบตัวยังรวมถึงความรู้เรื่องวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับที่จะแปลด้วย ถ้าผู้แปลขาดความรู้เรื่องวัฒนธรรมของเรื่องที่จะแปล ก็ยากที่จะแปลให้ผู้อ่านเข้าใจได้ หรือแปลแล้วก็ไม่เข้ากับวัฒนธรรมของภาษาที่แปลมา ดังตัวอย่างเช่น

He gave us a warm welcome.

ถ้าแปลตามรูปประโยค ประโยคนี้จะมีความหมายตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ซึ่งประเทศของเขามักมีอากาศหนาวเย็นตลอดเวลา ดังนั้น เขาจึงใช้คุณศัพท์คำว่า "warm" ซึ่งมีความหมายที่ดี แต่ถ้าแปลเป็นภาษาไทยว่า เขาให้การต้อนรับเราอย่างอบอุ่น ความหมายของประโยคนี้จะขัดแย้งกับวัฒนธรรมของภาษาไทย ประเทศไทยเป็นประเทศร้อน ความอบอุ่นหรือความร้อนมักจะไม่ใช่สิ่งที่ดี ในสมัยก่อนผู้ใหญ่มักจะอวยพรลูกหลานว่า "ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข" ความเย็นสบายหรือความร่มเย็น คือ สิ่งที่ดีตามวัฒนธรรมของภาษาไทย ถ้าจะแปลประโยคข้างบนให้เป็นภาษาที่ยอมรับกันในวัฒนธรรมไทย อาจจะแปลโดยมีการปรับความว่า เขาให้การต้อนรับเราด้วยไมตรีจิต

วิธีการแปลและข้อเสนอแนะในการแปลจากสิ่งที่เป็นปัญหาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจะได้กล่าวถึงในบทที่ 4-10 และการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจะได้กล่าวถึงในบทที่ 11-14